

Rektorsbeslut

Nr 19/19

2019-02-18

Dnr C2019/198

Ärende: Språkpolicy för Karlstads universitet

Handläggare: Arvid Dahlgren

Bakgrund:

Karlstads universitet är ett öppet lärosäte med uppgift att skapa, integrera, tillämpa, sprida och vårda kunskap lokalt och globalt. Det kräver att språkbruk och språkval är ändamåls-enliga. God och medveten språkbehandling är ett viktigt verktyg för en nationellt och internationellt konkurrenskraftig verksamhet samt är en del i universitetets kvalitetsarbete.

Karlstads universitet verkar i olika sammanhang och kanaler, där kommunikation ofta sker på andra språk än svenska, främst engelska. Universitetets strävan att anpassa information och kommunikation till en global värld påverkar språkbruk och språkval. I ljuset av en ökad internationalisering är en medvetenhet om svenskans roll och betydelse i såväl myndighetsutövning som kunskapsförmedling viktig. Som myndighet har Karlstads universitet särskilt ansvar för att svensk terminologi inom olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas (SFS 2009:600).

Karlstads universitets språkpolicy klargör principer och vägval för att främja språkanvändningen. Syftet är även att öka medvetenheten hos anställda och studenter om språkets betydelse och användning. Den är ett led i kvalitetsarbetet som rör språkbruk och språksyn och ska fungera som ett verktyg i det dagliga arbetet. Språkpolicyn är också ett stöd för att följa de lagar som reglerar språkanvändningen inom myndigheten.

MBL-information/

Förhandling: Nej

Beslut

Rektor beslutar att fastställa Karlstads universitets språkpolicy.

I detta ärende har Johan Sterte beslutat och Arvid Dahlgren varit föredragande. Thomas Blom, prorektor, Margareta Friman, prorektor, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Sebastian Hardin, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Undertecknat original finns i diariet

Johan Sterte

Arvid Dahlgren

Kopia av beslutet utsänt till:

- Diariet
- Fakulteterna
- Chefer centrala stöd

Språkpolicy

Allmänna utgångspunkter

Svenskans ställning som huvudspråk i Sverige regleras i språklagen (SFS 2009:600, särskilt §10-12). Enligt denna har offentlig verksamhet ett särskilt ansvar för det svenska språket i myndighetsutövning, i all kommunikation och i utvecklingen av de fackspråk som hör till verksamheten. Enligt språklagen ska språket vara vårdat, enkelt och begripligt (språkanvändningen i offentlig verksamhet §11). Det är viktigt att universitetets anställda och studenter upprätthåller och vidareutvecklar svensk terminologi och kan informera och tala om sin kunskap på ett klart och begripligt sätt. Universitetet behöver även kunna kommunicera på flera språk än svenska med tanke på internationalisering och inkludering.

Rekommenderade publikationer om språk och språkvård:

- Myndigheternas skrivregler
<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html>
- Svarta listan – ord och fraser som kan ersättas i författningsspråk
<https://www.regeringen.se/rapporter/2011/10/pm-20111/>

Andra styrdokument, till exempel US-beslut 13/18 Beslut om Karlstads universitets strategi 2030, betonar vikten av internationalisering för ökad global rörlighet i utbildning och arbete. Valet av språk är framför allt en fråga om i vilken grad, form och sammanhang engelska eller annat språk kan användas ensamt eller parallellt med svenskan. Ett av universitetets mål är en ökad internationell rörlighet bland anställda och studenter. Inom forskningen är ofta engelska det språk som används. Det kräver att kompetensen i engelska är god samt eftertanke för att säkerställa svenskans användbarhet och dess utveckling av terminologin.

Universitetet arbetar för en hög tillgänglighet för alla genom olika insatser i form av IT-stöd, talböcker, talsynteser med flera. Information på universitetets webbplatser ska göras tillgänglig enligt Web Content Accessibility Guidelines 2.0, WCAG. Studenter och anställda med funktionsnedsättning kan få särskilt stöd för att genomföra sina studier eller sitt arbete och inkluderas i universitetets verksamhet.

Rekommenderade länkar:

- Myndigheten för delaktighet kunskapsområde Tillgänglighet, information och kommunikation
<http://www.mfd.se/kunskapsomraden/tillganglighet/tillganglig-information-och-kommunikation/#link2>
- Web Content Accessibility Guidelines 2.0, WCAG
<https://www.w3.org/TR/WCAG20/>
- Karlstads universitet, Funktionsnedsättning och studier
<https://www.kau.se/student/ar-student/stod-under-studierna/framgangsrika-studier/funktionsnedsattning-och-studier>

Språkliga riktlinjer för universitetet som myndighet och arbetsplats

Karlstads universitet är en svensk myndighet, där verksamheten styrs av lagar och förordningar på svenska. Därför är handläggningsspråket svenska. Lokala myndighetsbeslut ska fattas och skrivas på svenska. I de fall där beslut direkt berör en enskild person som inte talar svenska eller om andra särskilda behov finns ska översättning till engelska ske. Alla strategiska dokument, regler och riktlinjer ska skrivas på svenska och översättas helt eller i sammanfattad form till brittisk engelska i största möjliga utsträckning. Det svenska originalet är alltid det juridiskt bindande dokumentet och har företräde framför en engelsk översättning.

Doktorandanställningar, tillsvidareanställningar av lärare för vilket det krävs doktorsexamen eller tidsbegränsade meriteringsanställningar ska alltid annonseras på svenska och engelska. Alla har rätt att skriva sin ansökan på svenska, annat nordiskt språk eller engelska. Språkkunskaper ska vara meriterande vid alla anställningar vid universitetet, och kompetens att undervisa på engelska ska i normalfallet anges som krav för anställning som lärare.

Möten och sammanträden ska som grundregel hållas på svenska. Det gäller speciellt sammanträden i alla beredande och beslutande organ men ska också beaktas när det gäller institutions- och ämnesmöten. Undantagsvis kan engelska användas om en eller flera mötesdeltagare inte behärskar svenska. En rekommendation är att använda presentationsbilder på engelska och tala på svenska för att underlätta förståelse, deltagande och inflytande. Enskilda yttranden kan alltid framföras på engelska om personen själv väljer detta för att bättre föra fram sin åsikt.

I stor utsträckning är Karlstads universitet en internationell arbetsplats med ansvar för att alla anställda ska förstå och kunna delta i många verksamheter. Därför är det viktigt att undanröja språkliga hinder genom att dels skapa en parallellspråklig miljö när det är möjligt, dels i möjligaste mån erbjuda utbildning i svenska och engelska.

Språkliga riktlinjer för utbildning

All utbildning vid Karlstads universitet ska stödja studenternas språkliga färdigheter i tal och skrift, både vad gäller begriplighet och fackspråkskompetens. Enligt examensordningen är kommunikativa färdigheter ett lärandemål för examina på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. För utbildningar på avancerad nivå och forskarnivå som ges på svenska tillkommer kravet att kunna kommunicera även i internationella sammanhang och med fördjupad fackspråkskompetens.

Examensgrundande utbildning på alla nivåer ska ge goda förutsättningar för rörlighet på en internationell arbetsmarknad. Sådana ges bland annat genom åtgärder som uppmuntrar och stödjer parallellspråkig kompetens bland lärare och studenter, det vill säga kompetens att använda vetenskapligt språk i tal och skrift på såväl svenska som engelska. Svenskspråkiga utbildningsprogram ska därför innehålla moment som gynnar denna kompetens. Engelskspråkiga utbildningsprogram ska innehålla moment som utvecklar studenternas förmåga att använda engelska som vetenskapligt språk. Flerspråkighet ska uppmuntras.

I universitetets regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (C2017/188 kap 5 §6) fastställs att: ”Om det inför ansökan anges att en kurs ska ges med undervisningsspråk ”svenska eller engelska”, ska den som huvudregel ges på engelska. Har endast svensktalande studenter antagits får kursen dock ges på svenska. Undervisningsspråk får i övrigt inte ändras efter att ansökningsperioden har påbörjats. ”Svenska och engelska” som undervisningsspråk innebär att kurser kan innehålla inslag av båda språken, men kräver behörighet i svenska. De nordiska språken jämföras med svenska i behörighetssammanhang.”

Självständiga arbeten (examensarbeten, uppsatser) på alla nivåer kan skrivas på annat språk inom ämnets forskartradition, under förutsättning att tillgänglig handledarkompetens och/eller andra resurser finns. Kurser i främmande språk ges normalt på språket i fråga och självständiga arbeten skrivs på detta språk. Kursutbudet ska ta hänsyn till önskemålen i universitetets avtal med utländska lärosäten.

Utbildningsplaner, kursplaner och annan allmän information om universitetets utbildningar ska finnas på svenska och engelska. Undervisningsspråk ska anges för varje kurstillfälle och de undervisningsspråk som erbjuds ska anges i kursplanen. För studenter erbjuds individuell skrivhandledning och stöd ges för utveckling av det akademiska skrivna språket på svenska och engelska.

Riktlinjer för utbildning på *grundnivå*:

- Kurser ska normalt ges på svenska.
- Kurser kan ges på engelska när detta är befogat.
- Examensgrundande ämneskurser som ges på svenska ska erbjuda studenterna möjlighet att inhämta relevant terminologi inom området också på engelska.
- Självständiga arbeten kan skrivas på svenska, annat nordiskt språk, engelska eller annat språk inom ämnets forskartradition.
- Självständiga arbeten ska ha titel och sammanfattning på svenska samt ett annat nordiskt språk, engelska eller annat språk inom ämnets forskartradition.
- I examensgrundande ämneskurser ska normalt kurslitteratur på svenska och engelska ingå.

Riktlinjer för utbildning på *avancerad nivå*:

- När relevant kurslitteratur finns på engelska ska sådan användas i så hög utsträckning som möjligt.
- Kurser som ges på svenska ska tillgodose att studenterna behärskar relevant terminologi inom området även på engelska.
- Självständiga arbeten kan skrivas på svenska, annat nordiskt språk, engelska eller annat språk inom ämnets forskartradition.
- Självständiga arbeten ska ha titel och sammanfattning på svenska samt ett annat språk.

Riktlinjer för utbildning på *forskarnivå*:

- Doktors- och licentiatavhandlingar kan skrivas på engelska, svenska, annat nordiskt språk eller annat språk inom ämnets forskartradition.
- Doktors- och licentiatavhandlingar ska ha titel och sammanfattning på svenska och ett annat språk.

- Utbildningen ska innehålla träning i att kommunicera forskningsproblem och resultat till allmänhet och forskarsamhälle, nationellt och internationellt.
- Universitetsgemensamma kurser ska i första hand ges på engelska.

Språkliga riktlinjer för forskning och utvecklingsarbete

Karlstads universitet ska bidra till kunskapsutveckling på lokal, regional, nationell och global nivå. Inom forskning innebär det spridning av resultat och tänkande inom det internationella vetenskapssamhället på det språk som är gängse inom respektive ämnes forskartradition. Det innebär även spridning till den svenska allmänheten och externa samverkanspartner på ett klart och begripligt språk. Även inom forskning ska den parallellspråkiga principen vara styrande. I forskningskommunikation ingår förutom att publicera sin forskning i vetenskapliga sammanhang även att förmedla kunskap och resultat på ett populärvetenskapligt och begripligt sätt samt att samverka med olika aktörer i samhället. För att fullgöra kravet att informera om verksamheten och samverka med samhällets olika aktörer, behöver forskare utveckla användningen av svenska. I många sammanhang krävs svenska populärvetenskapliga presentationer om den forskning som bedrivs.

Alla forskare och lärare har ett ansvar att bidra till att fackspråk utvecklas på svenska och universitetet som myndighet har ett ansvar för att svensk terminologi inom olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas (SFS 2009:600).

Enligt Högskolelagen hör det till universitetets uppgift att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat vid universitetet kommer till nytta. Det är viktigt att vetenskapsområdenas kunskaper kan spridas och diskuteras brett i samhället. Det är i högsta grad en demokratifråga som rör allas möjlighet till ansvar och delaktighet i det offentliga samtalet.

Riktlinjer för forskning och utvecklingsarbete:

- Språkval vid vetenskaplig publicering av forskning görs av den enskilda forskaren.
- Forskare ska vid behov och i möjligaste mån erbjudas stöd för publicering av forskning på svenska och engelska.
- Alla forskare ska bidra till svensk terminologibildning inom sina områden.
- I forskarens roll ingår förutom att publicera sin forskning i vetenskapliga sammanhang även att förmedla kunskap och resultat på ett populärvetenskapligt och begripligt sätt.

Språkliga riktlinjer för intern och extern kommunikation

Karlstads universitets kommunikation inom organisationen och med omvärlden ska vara saklig, relevant, trovärdig och språkligt korrekt. Språket ska vara vårdat, enkelt och begripligt. Språkrådets uttolkning av paragraf elva i språklagen lyder:

” Med vårdat språk menas att språket ska följa den officiella språkvårdens rekommendationer och kunna förstås av den enskilde. Det kräver ett enkelt språk, det vill säga ett språk utan svårbegripliga ord och med en enkel och tydlig grammatisk uppbyggnad. Med begripligt språk menas att språket ska vara anpassat så att mottagaren bör kunna förstå. Även den grafiska utformningen ska vara enkel och tydlig. Man bör så långt som möjligt också ta hänsyn till särskilda kommunikativa behov hos olika grupper, till exempel personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättning.”

Generell information om universitetet på webbplatsen kau.se och i tryckt material ska finnas tillgänglig på svenska och engelska. Även organisatoriska beteckningar, policy- och regeldokument samt skyltar ska finnas helt eller i sammanfattad form på svenska och engelska. Oavsett kanal ska universitetet eftersträva parallellspråkighet.

I möjligaste mån ska alla engelska översättningar språkgranskas innan de publiceras eller på annat sätt görs offentliga. Brittisk engelska ska användas för att harmonisera med översatta lagtexter på utbildningsområdet, Universitets- och högskolerådets ordbok samt praxis inom EU.

Rekommenderade länkar:

- <https://www.uhr.se/om-uhr/nyheter/2017/ordboken-uppdaterad2/>